

Ik ben verslaafd aan mijn werk, al vanaf het allereerste begin

Lidwien Biekmann in gesprek met Richard Thiel

Lidwien Biekmann studeerde Engelse Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen met als bijvakken Moderne Nederlandse Letterkunde en Kunstgeschiedenis. Ze vertaalde werk van o.a. Margaret Atwood, Dave Eggers, Maggie O'Farrell, Howard Jacobson, Rachel Kushner, Ottessa Moshfegh, Michael Pollan, Arundhati Roy en Zadie Smith. Ten tijde van dit interview werkte ze aan een verhalenbundel van David Szalay, een verhalenbundel van Ottessa Moshfegh (met Tjadine Stheeman) en aan Benjamin Mosers grote biografie van Susan Sontag (met Koos Mebius).

Richard Thiel werkt in het dagelijks leven bij de Dienst marketing en communicatie van Breda University of Applied Sciences. In zijn vrije tijd onderhoudt hij al ruim twintig jaar een website op het gebied van kinderboeken. Die website heeft verschillende verschijningsvormen gehad. Jarenlang was het een van de grootste kinderboekenwebsites van Nederland. Sinds 2018 is Kjoek een bescheiden kinderboekenblog. Dit vraaggesprek was een van de dagelijkse interviews op Kjoek, tijdens november 2018, De Maand van de Kinderboekenvertaler.

Ik ben verslaafd aan mijn werk, al vanaf het allereerste begin

Ik heb Engelse Taal- en Letterkunde gestudeerd in Groningen en ben na wat omzwervingen vrij toevallig het vak van vertaler ingerold. Dat was in 1993, alweer 25 jaar geleden. Ik kon wat correctiewerk van iemand overnemen voor het vertaalbureau van de ECI, en de redacteur, de onvolprezen Gerrit Jan van den Berg, gaf me al vrij snel mijn eerste vertaalopdracht. In het begin vertaalde ik voor hem vrij middelmatige romans en thrillers, maar ook veel non-fictie, zoals *Godsdiensten van de wereld* en *De klassieke*

componisten. Ik heb daar erg veel van geleerd.

Ik vertaalde intussen ook voor het toen nog in Groningen gevestigde TextCase, dat destijds nog redelijke tarieven betaalde en onder de bezielende leiding stond van Gerda Leegsma. Voor dat bureau vertaalde ik voornamelijk kookboeken, tuinboeken en allerlei andere non-fictie.

Langzamerhand kon ik rechtstreeks voor uitgeverijen gaan werken en kreeg ik betere boeken aangeboden. Nu vertaal ik vrijwel alleen literair werk voor volwassenen en kinderen, en soms non-fictie. Ik werk voor veel grote Nederlandse uitgeverijen; inmiddels heb ik al ruim 200 boeken vertaald.

Daar zitten ook hele dunne kookboekjes uit mijn beginperiode bij en titels die ik samen met een collega heb gedaan. Margaret Atwood en Dave Eggers zijn denk ik 'mijn' bekendste auteurs van boeken voor volwassenen; van de kinder- en jeugdliteratuur zijn dat Ali Benjamin en Frank Cottrell Boyce.

Wat vind je het fijnste aan vertaler zijn?

Ik ben verslaafd aan mijn werk, al vanaf het allereerste begin. Ik vind het fantastisch om door de auteur bij de hand te worden genomen, samen door het boek te wandelen, en het in mijn moedertaal te mogen herschrijven. Ik vind het heerlijk om net zo lang met de taal te goochelen tot alles op z'n plaats valt. Het is heel creatief werk, maar het verhaal is er al, dus je hebt nooit last van *writer's block*. Ik kan me bijna geen fijnere manier voorstellen om mijn brood te verdienen. Het is ook bijzonder prettig om zzp'er te zijn, omdat je kunt werken waar en wanneer je maar wilt, mits je opdrachten krijgt natuurlijk.

Hoe ziet je werkdag er ongeveer uit?

Na het ontbijt, als iedereen de deur uit is, ga ik naar mijn werkkamer en begin ik met doorlezen en bijschaven wat ik de vorige dag heb gedaan. Daarna begin ik aan mijn

portie voor die dag. Ik werk bijna altijd met veel plezier en meestal vliegen de dagen om. Ik werk gemiddeld acht uur per dag, soms langer. Als het mooi weer is en ik bijvoorbeeld de hele middag buiten ben geweest, werk ik 's avonds door. Ik probeer de weekenden vrij te houden, maar dat lukt vaak niet. Ik doe ongeveer drie maanden over een boek van gemiddelde lengte en moeilijkheidsgraad.

Aan welke vertaling heb je goede herinneringen?

De mooiste herinneringen bewaar ik aan *Het jaar van de vloed* van Margaret Atwood, het eerste boek dat ik van haar vertaalde. Dat is een speculatieve toekomstroman, het tweede deel van een trilogie, vol serieuze onderwerpen maar ook met veel humor. Toen ik het vertaalde mocht ik op uitnodiging van het Nederlands Letterenfonds drie weken in Canada werken op een geweldige culturele campus in Banff, waar toen ook een grote groep vertalers uit de hele wereld verbleef. Op de terugweg naar Nederland heb ik Margaret Atwood in Toronto ontmoet, dat was erg leuk.

Het kinderboek waar ik de mooiste herinneringen aan heb is *M.U.I.S.* van Penny Dolan, een spannende Dickensiaanse avonturenroman over een Engelse weesjongen in de negentiende eeuw. Zo'n fijn dik boek waar kinderen stiekem 's avonds onder de dekens met een zaklantaarn in verder lezen. Ik heb me vooral erg vermaakt met het vertalen van de namen in dat boek, daar heb ik toen een stukje over geschreven voor het weblog van de Boekvertalers. Personages als Bulloughby, Wayland, Shankbone, Smudge, sergeant Trudgewell, en Niddle and Pyeberry heten bij mij Buldersma, Doolaard, Schenkelbeen, DeSmet, brigadier Sloffermans, en Kanis en Pykebol. Erg leuke puzzels zijn dat.

Een andere lievelingsvertaling is *Suzy en de kwallen* van Ali Benjamin, een heel origineel en ontroerend boek over een bijzonder meisje dat iets naars heeft meegemaakt en daar op een ongelooflijke manier mee leert leven. Het won in 2017 de Gouden Lijst voor vertaalde jeugdliteratuur. Beide boeken vertaalde ik voor uitgeverij Van Goor.

Is er verschil tussen vertalen voor kinderen/jongeren en vertalen voor volwassenen?

Niet veel, het is in elk geval niet makkelijker, zoals mensen weleens denken. Je moet net als bij boeken voor volwassenen de juiste toon weten te treffen en dat kan bij kinderboeken en boeken voor jongvolwassenen verrekt lastig zijn. Er zijn wel een paar dingen waar je rekening mee moet houden. In kinder- en jeugdboeken moet je soms meer dingen aanpassen aan de Nederlandse situatie omdat kinderen bepaalde dingen anders niet snappen. En zoals je in dat stukje op de site die ik net noemde kunt lezen, moet je namen die iets betekenen of die grappig zijn ook vertalen, dat hoeft in boeken voor volwassenen niet altijd.

Welk boek dat door iemand anders is vertaald had je zelf graag willen vertalen?

Harry Potter!!! Omdat het fantastische boeken zijn, geweldig om te vertalen. En ook omdat bijna iedereen ze kent.

Heb je veel dingen zien veranderen in het vak?

Toen ik met vertalen begon, kende ik vrijwel geen enkele andere vertaler. Totdat ik in 2004 voor het eerst op een uitgeversborrel kwam en kennismakte met collega Ineke Lenting, die me op het bestaan van de Boekvertalerslijst wees. Dat is een besloten groep van boekvertalers die dagelijks online contact hebben. We bespreken daar allerlei dingen die met het vak te maken hebben, maar we organiseren ook borrels en uitstapjes, naar een drukkerij bijvoorbeeld, en naar het Centraal Boekhuis. Het is een virtuele vraagbaak annex koffieautomaat. Ik heb er veel fijne collega's leren kennen. We hebben ook een tijdje een weblog gehad, maar daar gebeurt de laatste tijd niet veel meer, waarschijnlijk omdat iedereen het te druk heeft.

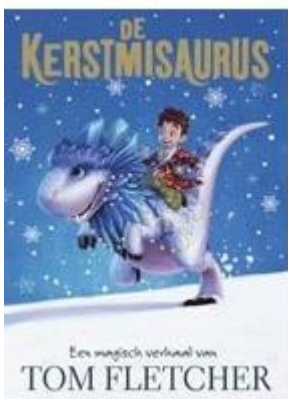
Ik ben ook lid van de sectie Literair Vertalers van de Auteursbond, dat is de beroeps- en belangenvereniging van schrijvers en vertalers in Nederland. Zij zetten zich in voor allerlei zakelijke aspecten rond het beroep van literair vertaler. Het is geweldig wat zij al hebben bereikt op het gebied van honorering en rechten. De vertalers die bij de Auteursbond zijn aangesloten werken (als het goed is) volgens het modelcontract dat in overleg met de Literaire Uitgeversgroep is opgesteld en waarin een minimumtarief, royalty's, en allerlei rechten zijn vastgelegd.

De bond heeft ook voor elkaar gekregen dat literair vertalers projectsubsidies en reisbeurzen kunnen aanvragen bij het Nederlands Letterenfonds. Dat is erg belangrijk omdat het bestaanszekerheid geeft. Vertalen is echt een vak, niet iets wat je er als hobby wel even bij kunt doen omdat het je wel lollig lijkt.

Is er in al die jaren nog meer veranderd?

Toen ik in 1993 met vertalen begon, waren er natuurlijk al wel computers, maar had nog bijna niemand internet. Tegenwoordig kun je alles opzoeken, de obscuurste woorden of voorwerpen tover je op internet zomaar tevoorschijn en je kunt met Google Streetview precies zien hoe een bepaald gebouw of landschap eruitziet. Als ik vroeger iets niet kon vinden in een encyclopedie of in specialistische boeken, moest ik op pad of belde ik mensen op. Dat leverde vaak leuke gesprekken op met allerlei mensen, van dokters en koks tot en met timmerlieden en politieagenten, zelfs een keer met een onderzeebootkapitein in Den Helder.

Waar werk je op dit moment aan?

Een poosje geleden heb ik *The Christmasaurus* van Tom Fletcher vertaald voor de nieuwe kinderboekenuitgeverij Billy Bones. Een fantastisch kerstboek over een jongen die een dinosaurus als kerstcadeau vraagt en dan allerlei spannende avonturen beleeft. Nu vertaal ik het tweede boek van Tom Fletcher, *The Creakers*, een gezellig griezelverhaal over enge monsters onder je bed. In *The Christmasaurus* zaten veel versjes, het is altijd een hele uitdaging om die te vertalen. In *The Creakers* zit maar één versje (zie: Try this at home op Kjoek). Verder werk ik aan de vertaling van een roman en een verhalenbundel voor volwassenen. Vanaf maart 2019 ga ik de nieuwe roman van Margaret Atwood vertalen, die zij op 28 november gaat aankondigen en die in september 2019 zal verschijnen.